

Ympäristöministeriö
PL 35, 00023 Valtioneuvosto

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Lausuntopyyntö 9.1.2013 (YM027:00/2011)

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) lausunto

Ympäristöministeriö on pyytänyt Tukesilta lausuntoa pohjavesien suojelun sääntelyn kehittämistä tarkastelleen työryhmän raportista. Tukes lausuu raportista seuraavaa:

Ehdotetut lainsäädäntömuutokset

Tukes kannattaa työryhmän ehdotuksia pohjavesien suojelun täsmällisemmästä sisällyttämisestä lainsäädäntöön. Erityisesti ennakkovalvonnan ulkopuolella olevassa elinkeinotoiminnassa, kuten maa- ja metsätaloudessa, voi pohjavesialueiden rajauksilla olla huomattava vaikutus alueella sijaitsevalla kiinteistöllä harjoitettavaan toimintaan. Toiminnanharjoittajan on selvilläolovelvollisuutensa täyttämiseksi tärkeää tietää, sijaitseeko hänen kiinteistönsä pohjavesialueella ja mitä rajoituksia siitä seuraa esim. tiettyjen kemikaalien käytölle, kuten on kasvinsuojeluaineiden kohdalla. Pohjavesialueiden rajaukset tilatasolla tuleekin olla esim. kansalaisten, maatalousneuvojen ja tilavalvontoja suorittavien viranomaisten helposti saatavissa, jotta epäselvyyksiltä välttyttäisiin. Pohjavesitietojärjestelmä ei ole kansalaisten keskuudessa yhtä tunnettu järjestelmä kuin kiinteistörekisteri, joten yksittäisen maanomistajan saattaa olla vaikeampi etsiä omaa tilaansa koskevia tietoja pohjavesitietojärjestelmästä kuin kiinteistörekisteristä. Raportin sivulla 47 esitetty merkintä kiinteistörekisteriin olisi yksiselitteinen, mutta hallinnolliselta kannalta raskas tapa.

Tukes pitää tärkeänä pohjavesialuerajauksista ja suojelusuunnitelmista tiedottamista kansalaisille helposti ymmärrettävässä muodossa. Kuntien resurssit tiedottamiseen ja neuvontaan voivat vaihdella maan eri puolilla, joten kansalaisten yhdenmukaiseen kohteluun tulisi kiinnittää huomiota.

Pohjavesialueiden rajausta ja luokitusta koskevien tietojen päivittäminen on tärkeää, kun uutta tutkimustietoa on saatavilla joko viranomaisten tai esim. alueen toiminnanharjoittajien teettämien selvitysten perusteella. Tukes pitää hyvänä laajaa aloiteoikeutta pohjavesialueiden rajaamiseksi ja päivittämiseksi sekä suojelusuunnitelmien laatimiseksi (esitetty raportin sivuilla 60, 61 ja 65).

Siirtymäsäännös nykyisten pohjavesialuerajausten ja luokitusten siirtämiseksi uuden lainsäädännön mukaiseen järjestelmään on perusteltu. Nykyisten pohjavesialueluokitusten ja rajatarkastelujen muutosten vaikutukset alueiden käyttöön tai niillä olevien toimintojen luvanvaraisuuteen edellyttävät hyvää tiedottamista, joka esitetyssä menettelyssä paranisi.

ELY-keskusten keskeinen rooli pohjavesien suojelusta ja vesienhoidon suunnittelusta vastaavana viranomaisena edellyttää näiden tehtävien asianmukaisen hoitamisen varmistamiseksi riittävien resurssien turvaamista. Samoin suojelusuunnitelmien laatimisen ja sisällön ohjeistuksen laatimisen ja niiden toimeenpanon edistämisen ja seurannan edellyttämät viranomaisresurssit on turvattava valtakunnallisesti.

Kaavoitus

Tukesin kokemuksen mukaan pohjaveden suojelusuunnitelmilla ei ole jakeluasemien sijoittumista lukuun ottamatta paljonkaan vaikutusta, jollei suojelusuunnitelmia sidota kaavoitusmääräyksiin. Tukesin valvontaan on tullut kohteita, jotka ovat olleet pohjaveden suojelusuunnitelmassa, mutta siitä huolimatta kunta on myöntänyt rakennusluvan kemikaalien laajamittaiseen käsittelyyn ja varastointiin. Usein näissä kohteissa ei vaadita ympäristölupaa.

Työryhmä ei ole ottanut toimenpide-ehdotuksissaan kantaa kaavoituksen mahdollisuuksiin. Miksi kunta kaavoittaessaan ei voisi laittaa kaavamääräyksiin kemikaaleja kieltäviä ehtoja? Näin toiminnanharjoittajat eivät olisi tilanteessa, jossa kiinteistön ostamisen ja rakentamisen aloittamisen jälkeen vasta paljastuu, ettei toiminnanharjoittaja voisi sijoittaa kemikaaleja alueelle. Kuvatun kaltainen tilanne on Tukesin kokemuksen mukaan mahdollinen esim. kemikaalivarastoa koskevassa lupamenettelyssä. Laitettaessa rajoitukset kaavamääräyksiin tulisivat ne tietoon hyvissä ajoin, eikä vasta siinä vaiheessa, kun kaikki on suunniteltu ja hankittu. Tämä lisäisi eri toimijoiden oikeusturvaa.

Ruotsin ja Norjan malli puoltaisi kaavoituksen käytön vahvistamista. Raportin mukaan (s. 33) Ruotsin kaavoitusjärjestelmän merkittävin ero Suomen järjestelmään pohjavesien suojelun ja käytön sääntelyn näkökulmasta on kaikkea maankäyttöä koskeva parhaan mahdollisen sijainnin vaatimus osana kaavoitusjärjestelmää. Lisäksi raportti toteaa (s. 34), että Norjan kaavoitus- ja rakennuslain mukaisella kaavoituksella on merkittävä vaikutus pohjavesien suojelussa, koska kaavoituksen avulla voidaan ennakoivasti sijoittaa pohjaveden suojeluun vaikuttavia maankäyttötoimintoja pohjavesialueen ulkopuolelle. Edelleen raportin mukaan Norjassa vedenhankintakäyttöä palvelevat pohjavesiesiintymät ja niiden lähialueet suojellaan yleensä yleis- ja asemakaavassa.

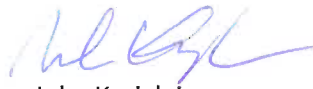
Tukesin käsityksen mukaan pohjavesien kartoitus ja luokitus on asiantuntijatyötä, johon kovinkaan moni toiminnanharjoittaja ei pysty ottamaan kantaa. Toiminnanharjoittajien oikeusturva taattaisiin paljon paremmin, kun pohjavesialueiden rajoitukset olisivat tiedossa jo ennen hankkeiden suunnittelua (kaavoitus, suoje-lusuunnitelmat).

Ylijohtaja

Seppo Ahvenainen

Johtaja

Juha Karjalainen